

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravitelju v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrtice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Učnina na srednjih šolah.

Krivica je plevel, čije korenine tiče globoko in je torej težko izruti jo. Ako se je ne lotiš na pravem kraju, požene ti še rada le več steblice in škoda ti postane po njej še večja, odkar jo odpravljaš.

Taka krivica pa so pri nas šole, šole ne same na sebi, pač pa šole, kakor so sedaj pri nas. Ljudskih šol smo dobili zadnja leta precejšnje število in marsikomu bi se zdelo, da nam jih je že preveč nastalo. Mi nismo te misli. Mogoče, da bi te ali one ne bilo treba, toda v celem imamo jih mi, po naših krajih še vse premalo, izlasti še, če primerimo število naših s številom onih, kar jih je po drugih krajih, po drugih deželah.

Da se nam tedaj skrči število teh, ljudskih šol, zoper to ugovarjamo z vso resnobo in narobe, mi še želimo, da se nam njih število pomnoži ter dobó vsak kraj svojo šolo, ako je še nima, pa mu je je treba. Dobro vemo, kaj koristi ljudstvu dobra šola in za to smo le veseli, kedar vidimo, da se ljudstvo zanima zanjo. Dobra šola mu je glavica, ki nosi dobre obresti in če si spravi tudi težko to glavnico v kupe, nič ne dé, saj bode pozneje le bolj veselo lepih obresti, ko mu bodo jele teči. Otroci, lepo podučeni, njih nраво, krščansko življenje, njih razumno, pošteno delovanje — to je veselje za stariše, kinč za srenjo, podlaga za prihodnjo srečo ljudstva.

V ljudskih šolah, v njih številu po takem ne tiče krivica, o kateri govorimo, če je je kaj v njih, ni je druge, kakor to, da so jih stavili v časih hlastno in jih torej postavili na krajih, kjer ni prav mesta za nje. Krivica pa je v srednjih šolah in v teh je je po naših krajih veliko. Najprej že, kar se tiče števila. Koliko jih imamo na Malem Štajarju? Na prstih ene roke našteješ vse. Dve celi gimnaziji, v Mariboru in Celju, ene pol pa na Ptuj; realko, v Mariboru in pa učiteljske, tudi v Mariboru —

to so pri nas srednje šole. Več kakor teh petero nimamo in to je ubogo malo za $\frac{1}{2}$ milijona prebivalcev. Gledé tega niso tudi na nemškem Štajarju veliko na boljem in ima torej štajarska dežela le malo srednjih šol.

Po drugih deželah je to drugače. Vzemimo samo Brno, glavno mesto Moravske vojvodine. Ono še nima toliko prebivalcev, kolikor jih ima Gradec, glavno mesto štajarske vojvodine, toda srednjih šol ima malo, da ne več, kakor jih imamo po celem Štajarju. V Brnu je namreč petero gimnazij, troje realnih šol in dvoje učiteljskih. Praga šteje prebivalcev menda dvekrat toliko, kolikor Gradec ali srednjih šol ima kaceh dvajset, tedaj za osem več, kakor jih je na Štajarskem. Na Dunaju samem je 20 gimnazij in realk a mesto šteje še blizu za eno tretjino prebivalcev manj, kakor cela štajarska dežela.

In tako gre to naprej po vseh mestih in skorej po vseh deželah. To je tedaj gotovo, da gledé števila ni prave razmere med nami in njimi. Mi pa jim vse eno ne zavidamo onih šol in pustimo jim jih radi. Imeli bi pač pravico tirjati jih tudi več za naše kraje, za naše ljudstvo, a ker vemo, da še šole same ne storé vsega, za to smo veseli, ako se nam le nesó te, kar jih imamo, prav in po volji.

Ali pa so one take? — Škoda, da ne moremo reči, da so. Na njih so iz velike večine tuji možje gospodarji in tuj duh, ki veje itak v učnih načrtih teh šol, tuj še oni bolj. Otroci, slov. mladeniči so jim izročeni na milost in nemilost in da jim delé raji zadnjo, kakor pa prvo, uči nas obila izkušnja. Dobro še nam je v spominu, da je bilo na eni naših gimnazij izmed 15 osmošolcev padlo jih devet pri zadnji izkušnji, na nekej gimnaziji na Dunaju pa se je isto leto bilo 54 nčencev podvrglo enaki izkušnji, a padel ni nobeden. Tujec ima trdo peto.

Najhuje pa še za kmečko, v prvi vrsti za naše kmečko ljudstvo ni to. Sedanja vlada,

katero podpira konservativna večina v drž. zboru, splela je za-nj še huji bič, to pa s tem, da je učnino na srednjih šolah zdatno vzvišala. Ker imamo veliko srednjih šol, izlasti gimnazij, v celem cesarstvu, uči se na njih veliko mladencev, vsi pa storé to v namenu, da molzejo državno kravo, t. j. da stopijo o svojem času v državne službe.

Vsem v drž. službah ni prostora in vendar imajo več ali manj pravico do tacihi služeb; ako so potrebne šole dobro izvršili, ne more jih država se z lahko odkrižati. Da pride pa temu v okom, vzvišuje država posehmal učnino v Beču, na 50 gld., v mestih, ki štejejo več, kakor 25 tisoč prebivalcev, na 40 gld., drugod pa na 30 gld. S tem upa vlada, da bode precej mladih ljudi odvrnila od tacihi šol.

Reči se mora, da vodi vlado pri tem dober, blag namen; tudi to govori za-njo, da ni po vseh mestih enaka učnina. Kjer je namreč večje število prebivalcev, tam sili po navadi tudi več otrok v take šole in da se odvrne od njih, terja se višja učnina od njih, ako še vse eno gredo vanje. Doslej je vse prav, toda ali bo vlada dosegla s tem, kar namerava? — Naš odgovor je odločen, da ne. Starišem, ki stanujó v mestu, kjer je kaka srednja šola, ne stori to vzvišanje učnine veliko, saj jim ni treba skrbeti za druge potrebe otrok, vsaj v večji meri ne, kakor to storé tudi tedaj, kedar se obrnó otroci na druge šole ali pa na obrtnijo.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Vzreja plemenjakov.

Naj se vzredé žrebci v ta namen, da rodé žrebce za dež. rejo, to ni malo težav za rednike in kmetovalce, pač pa daje ta stran kmetijstva večjo korist, kakor druge, naj bodo ktere koli. Vse eno pa se nahaja za-njo redko veselje, še manj pa potrebna resnoba.

Kmetovalci pa den denešnji niso v tako prijetnem položaju, da jim je zadosta hoditi pota, ki jim jih kaže okus ali trma. Oni stojé na robu propada. V gorah se je dosehmal šlo z ogljarijo, ali ker se malo praša za železo, pada tudi cena oglju. Na ravani pa ste koj dve težavi, sladkor in pšenica padate v ceni. Več manj pa velja to tudi v hribih.

Nam ni namen, da govorimo še tu na drobno o teh rečeh, marveč mi ostanemo na našem polju, pri konjereji in torej kažemo kmetovalcem samo na to, naj tam, kjer so okoliščine za to, ne pusté iz misli rediti žrebcev — tacihi, ki bodo potlej za pleme. To še kaže veliko dobička. Kdor ima konjarijo ter hoče od lastnih žrebcev in lastnih kobil imeti žrebcev, on ima pač s tem svojo težavo. Najprej mora namreč

kupiti si žrebca, a treba mu je čakati, ako se njegove dobre lastnosti prenašajo na zarod. Treba mu v tem poiskati si drugega in tretjega žrebca, dokler dobi tacega, ki obvelja. Dolej pa so leta in leta pretekla in velike svote je izdal za nakupovanje in zdržanje žrebcev, ne da bi jih kedaj dobil nazaj.

Čisto drugače pa je pri kmečkem redniku, kajti vsa težava in stroški so pri njem le mali. On vzredi si žrebca od svojih kobil, katerih mu je itak treba za kmetijska opravila. Za obrežitev ima v okrogu malih milj 13 do 20 drž. žrebcev. Izmed njih je najmanj dvoje, troje tacihi, čijih lastnosti se gotovo prenašajo na zarod. Ako si kmetovalec tedaj izbere tacega žrebca in si izredi iz svoje dobre kobile, čije dobro pleme je potrjeno, lahko pričakuje z vso gotovostjo, da dobi dobro žrebe. Če dobi žrebčka in če vzamemo, da preredi kmetovalec, ker si pridela na svojem posestvu potrebno krmo, žrebe poprek s 150 fl., pride mu tako v treh letih na 450 gld. Ker se dobi za polukravnega žrebca po treh letih 1200 do 1400 gld. od države, pridobi si v takem slučaju kmetovalec 750 do 1150 gld. in je še vrhu tega svoje pridelke precej dobro razpečal. Vidi se jasno, da se tak ali le blizu enak dobiček ne dobi v nobeni stroki živinorejstva.

Država kupi rada take žrebce, da jih vporabi za nadalešnje dež. konjerejo, ker bi ji sicer treba bilo potrebnih žrebcev v drž. konjariji v Radavcu si izrediti in druge v tujih državah kupiti. Tam pa stane na vsak način žrebec črez 2500 gld.

(Konec prih.)

Sejmovi. Dne 20. julija v Arnožu, pri sv. Marjeti na Dr. polju, pri sv. Marjeti na Pesnici in v Vitanju. Dne 21. julija v Bučah. Dne 22. jul. v Ivniku pri sv. Heleni, na Malih Rodnah in v Mariboru.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Pokojni Božidar Raič in dr. Alojz Gregorič.) [Na dalje.] Mi Slovenci imamo slabo navado, da se sklicujemo preradi na svoje slabo gmotno stanje, kedar terja obna narodna stvar od nas denarne podpore in žrtve. S tem hočemo pomiriti svojo vest, ker nam očita skopost, s tem hočemo svetu prikriti, da naša ljubezen do naroda in domovine še ni dosegla one meje, kjer stavi blagor in čast domovine in roda nad vse posvetno blago!

Niti Božidar Raič, niti dr. Gregorič ni bil bogataš, toda oba bila sta redko radodarna. Nobeden ni menjkal, kedar je bilo treba podpirati razne slovanske zavode in podjetja. Marsikateri dijak in mnogi Slovenci, ki si služijo zdaj sami kruh, vživali so od njiju podpore v tem ali onem obziru; poznata je bila njiju prava slovenska gostoljubnost daleko in široko; vr-